

Højskoler for folket

Henrik Yde

Ove Korsgaard, *Højskoler for folket*, Aarhus Universitetsforlags serie “100 danmarkshistorier”, 2023, 100 sider, 129,95 kr.

Højskoler for folket er et bind i serien “100 danmarkshistorier”, der udgives af Aarhus Universitetsforlag i form af 100 bøger a 100 sider.¹ Her fortæller forskere “i et lettilgængeligt sprog” om danmarkshistoriens vigtigste begivenheder. De enkelte bind udkommer i bogform, som lydbøger og på forskellige digitale platforme. Og man kommer vidt omkring i overkommelige bidder fra den sidste viking (1066), over bajersk øl (1847) til Slaget på Grønttorvet (1918) – og meget mere.

Det var oplagt at bede Ove Korsgaard, der har et omfattende forfatterskab om folkeoplysningshistorie bag sig, om til denne serie at skrive om højskolebevægelsen. På sine egne præmisser giver bogen udsyn over en mental udviklingshistorie (med Korsgaards ord “en transformationshistorie”) fra den nationale rejsning under de slesvigske krige frem til ungdomsoprøret, folkeafstemningen i 1972 om EF, 1970’ernes politiske vækkelse til nutidens selvudviklingskurser.

Bogen indeholder tankevækkende refleksioner over demokrati, højskoledannelse versus akademisk dannelse og humanioras krise. Den rummer også gode miniatureportrætter af Christian Flor, Christen Kold, Ludvig Schrøder, senere om Hal Koch, Kaj Thaning, Vilhelm Nielsen og andre grundtvigske koryfæer.

Om Grundtvigs egne højskoleskrifter 1836-47 og senere hedder det i al korthed, at de ikke rummede “én samlet vision, men var en række forskellige udkast og planer om en højskole”.

Det er en noget stedmoderlig og ikke ganske retvisende behandling af disse skrifter. I skiftende samtidspolitiske (forfatningspolitiske, skolepolitiske og udenrigspolitiske) situationer kredser Grundtvig i dem alle om, hvorledes en ny type højere læreanstalt kunne danne myndige statsborgere

¹ På 100danmarkshistorier.dk findes noter og litteraturliste til bogen.

og selv udgøre en forskole til aktiv deltagelse i det politiske liv, ikke mindst det repræsentative i stænderforsamlingerne, senere på Rigsdagen.

Det undrer også, at Korsgaard kolporterer forlydendet om, at Grundtvig i sin tale til de unge kvinder på Marielyst Højskole i 1868 skulle have advokeret for kvinders deltagelse i det politiske liv i dette begrebs moderne forstand. Hvad Grundtvig ønskede sig af kvinderne, var dog ikke, at de gennem kvindelig valgret eller lignende selv skulle gå ind i offentlig politik, derimod at de skulle gøre 'hjertelig' indflydelse gældende derhjemme, gennem deres *mænd*.

Og nu vi er ved kvinderne: Om Mathilde Fibigers lille brevroman *Clara Raphael* fra 1850 hedder det, at den "betragtes som den første kvindesagsroman i Danmark"; og det er sandt, at den, ikke mindst i grundtvigske kredse, ofte betragtes sådan. Imidlertid er den det ikke. Det er derimod Ludvig Holbergs roman *Niels Klims underjordiske rejse* fra 1741, der i øvrigt har anderledes radikale visioner end Fibigers (og Grundtvigs) om kvindens ligestilling med manden.

På bogens bagside præsenterer forlaget Korsgaard som "dansk højskoleverdens grand old man". Uden at forklejne Korsgaards omfattende CV så har han dog ikke siden 1991 beskæftiget sig med praktisk højskolearbejde, men navnlig med sit forfatterskab og en karriere på DPU. Og der kunne nævnes andre nulevende kandidater til titlen som højskolens *grand old man* (eller *woman*); men nogen beskyttet titel er det jo ikke.

Bagsidens symbolisering af forfatteren modsvares imidlertid af en vis selvsymbolisering i bogen: Korsgaard minder gentagne gange om, at han og hans familie udgør det tredje og fjerde led i en ubrudt succession af grundtvigske morsingboer, der ikke betragtede København, men Askov som landets hovedstad.

Når Korsgaard således væver sin egen slægtshistorie sammen med højskolebevægelsens historie – altså de *grundtvigske* højskolars historie – bliver det en personlig og engageret bog, og det er dens styrke.

Svagheden er, at andre dele af højskolehistorien (f.eks. Luthersk Missions højskole i Hillerød, Indre Missions i Børkop og Rønde) i forskellig grad underbetones eller forties. Mest påfaldende er det, at højskolen med tilhørende efterskole og kostgymnasium i Oure, som i dag udgør landets største højskolemiljø, men falder uden for den grundtvigske tradition, forbigås i tavshed.
